

Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ
ТА ФАХОВИХ МЕТОДИК

**ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**IMPLEMENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES
IN THE PROCESS OF ENSURING QUALITY TRAINING
OF FUTURE SPECIALISTS IN PRESCHOOL EDUCATION**

Збірник наукових праць

Хмельницький – 2024

Список використаних джерел

1. Коллінз Б. Систематичне навчання учнів з помірними і важкими порушеннями. Львів: Свічадо, 2019. 232 с.
2. Колупаєва А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. Київ: ВГ «АТОПОЛ», 2011. 274 с.
3. Кузьменко В. У. Індивідуальність в освітньому процесі: концептуальні принципи та умови їх реалізації. *Дошкільне виховання*. 2015. № 8. С. 5-7.
4. Четверікова Н. В. Інклюзивне навчання в ЗДО. Київ: «Видавнича група Шкільний світ», 2018. 128 с.

Клевака Леся Петрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент;

Гришко Ольга Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент;

Іщенко Володимир Іванович,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний університет

«Полтавська політехніка імені

Юрія Кондратюка»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОЛЬОРУ В ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

З раннього віку діти надихаються кольоровими олівцями та фарбами, відчуваючи радість від творчих занять з ними. Важливо враховувати, що кольори відіграють значущу роль в емоційному, когнітивному і поведінковому розвитку дитини.

Вивчення кольорів сприяє розвитку пізнавальних навичок у дітей. Так, якщо дорослий використовує різнокольорові предмети, іграшки або книжки з картинками для навчання дитини розрізняти основні кольори, це сприяє розумінню різних відтінків. Перше знайомство з різноманіттю кольорів покращує когнітивні функції та пам'ять, стимулюючи уяву. Яскраві кольори часто привертають увагу малюка, що сприяє його концентрації та зосередженості. Проте важливо уникати надмірної стимуляції яскравими кольорами, оскільки це може викликати неспокій або збудження. Таким чином, забезпечення балансу у пізнанні

кольорів має важливе значення.

Загальновідомо, що сприймання та розуміння краси розпочинається у дитинстві, і колір виступає важливим засобом її виразності. Він слугує сигналом краси та потворного, є еталоном, що передає суттєві властивості оточуючого світу, відображає внутрішній стан дитини, її емоції та досвід [5].

Розвиток дитячого сприйняття кольору відбувається за тією ж схемою, що й розвиток форми. Коли діти вперше стикаються з кольорами, вони ще не можуть співвіднести кольори на малюнку з кольорами реальних предметів. Тому в ранньому віці вони обирають улюблений колір і розфарбовують ним усю картину. Згодом вони дізнаються, що кожен предмет має свій власний колір. Незабаром вони засвоюють значення кольорів і використовують їх як штампи, не намагаючись асоціювати кольори з реальністю, наприклад, небо – синє, а сонце – жовте. Вони керуються лише словами, що описують колір олівця, і можуть неправильно поєднувати ці слова з реальним кольором. Саме в розвитку кольору особливо яскраво проявляється той факт, що діти малюють не об'єктивну реальність, а знання, якими вони володіють. І хоча вони мають невеликий словниковий запас кольорів, кольорова гама їхніх малюнків примітивна. Однак, пізнаючи відтінки та опановуючи процес змішування кольорів, знання дитини про світ значно прогресують, а якість малюнка покращується [2, с. 81-82].

У віці 18 місяців діти починають використовувати кольори як засіб для порівняння та категоризації об'єктів. Враховуючи психологічні особливості розвитку, малята починають розрізняти кольори набагато раніше, ніж вивчають їхні назви. Перший інтерес дитини до кольору виникає через можливість самостійно поводитися з фарбою, залишаючи кольорові сліди. Психологи зазначають, що у віці 2-3 років діти починають використовувати будь-який колір, непов'язуючи його з будь-яким реальним предметом [4, с. 23]. Діти 2-3 років можуть вільно користуватися фарбами, і для них усі кольори красиві, тому вони малюють усіма кольорами без розбору. Однак до 3-4 років їхнє ставлення до кольору кардинально змінюється. Часто діти використовують колір не для того, щоб передати справжні кольори, притаманні предметам, а для того, щоб прикрасити зображувані об'єкти. Саме тому вони малюють смужки та візерунки кольорів, які несхожі на ті, що є на об'єкті. Діти старшого дошкільного віку

можуть свідомо і несвідомо використовувати колір для створення ілюзорних образів. Спілкуючись із дорослими, дошкільнята з часом вчаться сприймати колір як важливу характеристику зміни об'єктів, відчувати гармонію та підбирати кольорові поєднання. У них розвивається відчуття кольору, що є важливою передумовою для створення досконалих художніх образів. У 3-4 роки ставлення до кольору змінюється, і вони починають використовувати улюблені яскраві кольори для прикрашання «красивих» предметів, а темні – для прикрашання «некрасивих»; у 4 роки колір стає засобом виразності для прикрашання артефактів своєї діяльності [4, с. 23].

Яскраві, гарні кольори (жовтий, помаранчевий, червоний, синій) використовуються для позначення «красивого», а темні (чорний, сірий, темно-коричневий, темно-синій) – для позначення «некрасивого»; після 5 років діти починають використовувати кольори у відповідності з реальними кольорами, але це має загальний і локальний характер. Дослідники вважають, що в цьому віці тенденція до вибору кольору залежить не від реального кольору об'єкта чи предмета, а скоріше від внутрішнього бачення. Ця особливість зберігається до семи років [4, с. 26].

Діти часто виявляють власні уподобання стосовно різних кольорів, що віддзеркалює їх унікальні особистості та емоційні особливості. Сприяння самовираженню через вибір кольорів допомагає дітям визначати свою ідентичність. Установлено, що практики творчої діяльності вважають особливо цікавою для дітей раннього та дошкільного віку, оскільки в результаті її реалізації створюється матеріальний продукт (малюнок, будівля, фігурка з пластиліну, аплікація, колаж тощо) [5].

Згідно з дослідженнями Валерії Мухіної, діти використовують теплі кольори, коли зображують приємні події, а холодні – коли неприємні. У міру того, як діти отримують візуальний досвід і дізнаються більше про навколишній світ, кольори в їхніх малюнках стають більш реалістичними [6, с. 165]. Колір у дитячих малюнках є емоційно складним, оскільки виражає якість предмета. Діти використовують колір як виразний засіб для характеристики зображеної особиста свого ставлення до неї. Так, рудий вовк – це «добрий вовк», а сірий вовк – «страшний вовк», небезпечний хижак [3, с. 73].

Відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти (Базового компоненту дошкільної освіти, 2021 р.), освітні

напрямки «Дитина у світі сенсорно-пізнавального простору» та «Дитина у світі мистецтва» мають завдання формувати у дошкільників уявлення про кольори [1].

У практиці закладів дошкільної освіти ознайомлення дітей з кольором організовується з метою вирішення двох взаємозалежних завдань. З одного боку, формування відчуття кольору є невід'ємною частиною сенсорного виховання, метою якого є розвиток здатності дитини орієнтуватися в навколишньому світі. З іншого боку, засвоюючи систему еталонів властивостей і характеристик об'єктів безпосередньо в образотворчій діяльності, діти вчаться відображати ці властивості та характеристики у своїх малюнках [6, с. 165-166].

Відповідно, навчання дітей кольорознавства є складовою художньо-творчої компетентності, компетентності з предметного перетворення, технічної компетентності та сенсорно-пізнавальної компетентності. Ефективними засобами реалізації останньої є художньо-продуктивні види діяльності: малювання, ліплення (формотворчі образи) та аплікація (композиційні образи). Через організацію систематичних занять з кольорознавства, ознайомлення з зображувально-виражальними характеристиками кольору та різноманітні вправи з кольором у дітей поступово формується естетичне відчуття кольору. Початкові завдання, що пропонуються дітям, варіюються від простого до складного. При цьому кожне наступне завдання спирається на попереднє [6, с. 166].

У науковій літературі наголошується, що дорослим необхідно заохочувати дітей вивчати кольори через мистецтво, ремесла та інтерактивні ігри. Це не лише сприяє розвитку творчості, але і глибшому розумінню емоційних та психологічних аспектів кольору. З цією метою, можна дозволити дітям сортувати предмети за кольорами, експериментувати з розфарбовуванням та ін. [7]. На початковому етапі, коли образ предмета ще не створений, ставлення дітей до кольору обмежується інтересом до самої фарби та слідів, які вона залишає на папері. Діти використовують будь-який колір, не порівнюючи його з реальним кольором об'єкта. Це може бути будинок, дерево, кролик, собака, синій чи червоний. Лише поступово локальний колір об'єкта засвоюється дітьми як суттєва ознака: приблизно з п'яти років діти зазвичай розфарбовують предмети та явища природи відповідно до їхнього реального кольору, але в узагальненому

вигляді. Водночас (приблизно до семи років) вони схильні обирати кольори незалежно від реальних кольорів зображуваних об'єктів [3, с.72].

Таким чином, використання кольору у творчій діяльності дітей дошкільного віку є важливим і може впливати на розвиток різних аспектів дитячої особистості. Особливостями формування уявлень і понять про колір у дітей дошкільного віку є те, що естетичне сприйняття є основою для розуміння кольору як засобу виразності, що колір є засобом виразності для передачі певних смислів і характеристик, що колір є показником самовираження дитини, що колірні уподобання залежать від статі, що діти використовують естетичні критерії кольору тощо. що діти користуються естетичними критеріями кольору тощо.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти). 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Гаврило О. І., Колишкіна А. П. Психологія дитячої творчості : навчальний посібник. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2023. С. 81-82.

3. Інжестойкова В. О. Колір як засіб створення художнього образу в дитячих малюнках. *Наука і освіта* : наук.-практ. журнал. 2008. № 6. С. 72-75.

4. Літіченко О., Мастерук Д. Колір у художньо-продуктивній діяльності дітей дошкільного віку. *Освітологічний дискурс*. 2023. № 2(41). С. 23-36.

5. Микуліна А. К. Розвиток естетичного ставлення до образотворчої діяльності у дошкільників. *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 77 (1). С. 103-107.

6. Микуліна А. К., Семенович Л. П. Розвиток відчуття кольору в дошкільників у процесі образотворчої діяльності. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів* : збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 травня 2020 р., Мукачєво / Ред.кол. : Т.Д. Щербан (гол. ред.) та ін. – Мукачєво : Вид-во МДУ, 2020. С. 165-166.

7. Психологія кольору в розвитку дитини. *Діти в місті*. Від